

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»

КАФЕДРА ПОЛІТИЧНИХ НАУК І ПРАВА
ЦЕНТР СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ «POLITICUS»

ІХ ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВО - ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

«СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВА: ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ ТА
ШЛЯХИ МОБІЛІЗАЦІЇ РЕСУРСІВ»



30 квітня 2025 року

Одеса

УДК 321(477)(063)

С91

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради
ДЗ «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(№ 17 від 26 червня 2025 року)

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

Музиченко Г. В. – доктор політичних наук, професор, професор кафедри політичних наук і права ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»;

Наумкіна С. М. – доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри політичних наук і права ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»;

Гедікова Н. П. – доктор політичних наук, професор, професор кафедри політичних наук і права ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»;

Долженков О. Ф. – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри політичних наук і права ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»;

Каменчук Т.О. – кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політичних наук і права ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Проноза І.І. – кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політичних наук і права ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»;

Сучасна українська держава: вектори розвитку та шляхи мобілізації ресурсів : матеріали IX Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Одеса 30 квітня 2025 року. Одеса ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», центр соціально-політичних досліджень «POLITICUS», 2025. 253с.

УДК 321(477)(063)

С91

© ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», 2025

© Центр соціально-політичних досліджень «POLITICUS», 2025

41. Сокур О. В. ПАРТІЙНИЙ ДИСКУРС ЩОДО ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ: ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ 201
42. Таргоніна М.М., Проноза І.І. ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ У ПУБЛІЧНОМУ ДИСКУРСІ ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ ЗМІН ІДЕНТИЧНОСТІ В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ 205
43. Толмачевська Є. С., Скриль С. А. ГЕОПОЛІТИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЯК ВИКЛИК НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕЦИ УКРАЇНИ 208
44. Хлівнюк Т.П. ТРАНСФОРМАЦІЯ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ НА ШЛЯХУ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ 214
45. Чекмарьова Л. Ю. ПЕРЕХІДНЕ ПРАВОСУДДЯ В УКРАЇНІ: ПРАВОВІ ВИКЛИКИ ПРИТЯГНЕННЯ ДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ВОЄННІ ЗЛОЧИНИ ТА ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ЛЮДЯНОСТІ 217
46. Chornobai Andrii MODERN DIPLOMACY IN THE CONTEXT OF GLOBAL CHALLENGES OF THE 21ST CENTURY 222
47. Цимбал С. Ю. ІНФОРМАЦІЙНА ВІЙНА ЯК МЕХАНІЗМ ПОЛІТИЧНОГО ВПЛИВУ: ДИСКУРСИВНІ ТЕХОЛОГІЇ, РИЗИКИ ТА ВИКЛИКИ БЕЗПЕЦИ 224
48. Швець С. Л. ЄВРОПЕЙСЬКА ІДЕНТИЧНІСТЬ ТА НАЦІОНАЛЬНІ ІНТЕРЕСИ 227
49. Шевчук Я. В. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ КРИЗОВИМИ ПРОЦЕСАМИ 230
50. Юрченко М. М. Ніцевич А. С. ДО ПИТАННЯ ПРО МІЖНАРОДНЕ ТЕРИТОРІАЛЬНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ 235
51. Юрьев А.М. ПОЛІТИЧНА СТРУКТУРИЗАЦІЯ: ІДЕЇ Й ІНСТИТУТ 239
52. Яковлев Д. В. СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ ПОЛІТИЧНИМИ КРИЗАМИ: ХРОНОПОЛІТИКА ВОЄННОГО ЧАСУ 244
53. Яковлева Л. І. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ВЕКТОР РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: ЛЕГІТИМНІСТЬ ВЛАДИ НА ОСНОВІ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ 249

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ КРИЗОВИМИ ПРОЦЕСАМИ

*Шевчук Яна Валеріївна,
к.юрид.н, доцент,
доцент кафедри політичних наук і права
соціально-гуманітарного факультету
Державного закладу «Південноукраїнського національного
педагогічного університету імені К.Д.Ушинського»
м. Одеса*

Державне антикризове управління – це багатофакторна система управління, що характеризується своїм особливим набором механізмів, інструментів і стилем керуючої дії.

Стратегічне завдання такого управління – переведення суспільства з нестійкого кризово-непередбачуваного стану в режим стратегічно сталого розвитку. По суті своїй це система цілеспрямованого, організуючого і регулюючого впливу держави на суспільні процеси, свідомість, поведінка і діяльність людей з метою перекладу об'єкта управління зі стану «нестійкої невизначеності» в стан «стійкої визначеності» і нової якості життя.

До антикризового державного управлінню пред'являються особливі вимоги. З точки зору:

1) системи керуючої дії – це повна мобілізація наявних антикризових можливостей з урахуванням того, що у боротьбі з загрозами кризи треба враховувати зовнішній фактор, але спиратися слід насамперед на власні виробничі, інтелектуально-трудові, енергетичні, фінансові, сировинні, силові і інші ресурси, проявляти необхідну гнучкість, адаптивність і «дипломатичну активність». Тут, як і в природі в цілому, діє загальний закон збереження і перетворення енергії: якщо в систему (суспільство) закачувати додаткову творчу енергію, то під її впливом неодмінно

активізуються еволюційні процеси самоорганізації і потужної протидії руйнівним кризовим силам;

2) механізму антикризового управління - це рання діагностика застійної, а в подальшому і кризової ситуації, попереджувальний пошук ефективних засобів і методів управління; гнучке ситуаційне реагування; концентрація зусиль на перспективних напрямках політичного та соціально-економічного розвитку. А далі регулювання, координація і мотивування, орієнтовані на конкретні кризові прояви; установка на оптимізм, ініціативність та рішучість у діях; формування атмосфери соціальної солідарності та впевненості у перемозі;

3) процесу антикризового управління – це своєчасність і адекватність реагування на реальні кризові загрози; політична воля; мобільність у використанні наявних ресурсів; послідовна реалізація інноваційних програм; об'єктивна оцінка наслідків прийнятих рішень; оперативне виправлення помилок. Уповільнена реакція на те, що відбувається, затягування з прийняттям рішень, а тим більше дії в розрахунку «на авось» і на те, що все утворюється саме по собі, таять в собі величезну небезпеку і в результаті завдають непоправної шкоди державі. Чим раніше влада відчує небезпеку і включає антикризові механізми, тим більшими можливостями будуть володіти суспільство, бізнес і громадяни, щоб підготуватися до кризи і відносно швидко відновити все життєво важливі інститути нормального життя;

4) стилю антикризового управління – це довіра в поєднанні з конструктивно-критичним ставленням до влади; цілеспрямованість у діях; антибюрократична та антикорупційна спрямованість прийнятих рішень; мотивація ініціативи та самоорганізації; орієнтація не на докризові показники, а на оновлення і щоденне просування вперед; підвищена відповідальність за результати реалізованих рішень. При це пам'ятати, що ідеальних моделей протидії кризі не існує. Це тільки фізичні закони, які

функціонують ідеально, та й то виключно в ідеальних умовах. Нічого подібного в суспільстві немає і бути не може в принципі.

Для грамотного управління кризою необхідні вичерпна інформація про стан справ в країні і регіонах, сильна політична воля і хороша команда антикризових менеджерів державного масштабу, необхідний відвертий діалог з суспільством. Адже суспільство не тільки об'єкт управління, але і активний учасник антикризової дії. Воно не тільки відображає дійсність (сприймає, аналізує, запам'ятовує і відповідним чином реагує), але і підказує, бере на себе відповідальність, створює антикризові конкурентні переваги. Відключивши (нейтралізувавши) антикризовий потенціал суспільства, влада заганяє себе в глухий кут, стає «негнучкою і нееластичною» і вже тільки тому готує умови для своєї поразки. Розраховувати на «світле посткризове майбутнє» така влада не може.

Тільки разом з народом можна розраховувати на адекватність реагування на численні, часто хаотичні виклики кризи, своєчасно вловлювати небезпечні зміни і вживати відповідних заходів щодо їх стримування. Різноманіття далеко не завжди фактор прогресу.

Різноманіття, різновекторність і хаотичність соціальних сил володіють величезною руйнівною силою, їх треба якимось чином обмежити, організувати, в чомусь регламентувати, ставити під контроль.

Треба розширювати число центрів прийняття рішень, як можна більше людей підключити до функції управління, у тому числі через колегіальні органи, вибори, референдуми, ЗМІ та інтернет.

Тільки в такому випадку система стане гнучкішою, чутливіше до соціальних змін, стане краще «працювати» в потрібному напрямку. Плюс до цього слід подбати про максимально можливої «націоналізації еліт», забезпечити наступальний морально-психологічний вплив на організаторів та активістів антиурядових виступів.

Необхідно також до межі, з одного боку, звужити канали вивезення національного капіталу та інтелектуальної власності за кордон, а з іншого

боку, – обмежити неконтрольоване надходження в країну матеріальнофінансових ресурсів для тіньового економічного обороту, зброї для підпільних банд-формувань, ідеологічно шкідливої літератури та кон'юнктурних «наукових розробок» антиконституційного змісту для небажаної обробки суспільної свідомості. І це ще не все. З кризою треба не тільки боротися, а й керувати ним, розглядати те, що відбувається з конструктивно-творчих позицій.

В іншому випадку не ми будемо контролювати криза, а криза буде маніпулювати ми. Творення завжди пов'язане з руйнуванням, поглинанням і перетворенням чогось іншого. Нове завжди оплачується дезорганізацією і руйнуванням старого [7, с. 67–68]. А значить, дезорганізація повинна бути поставлена під контроль і спрямована в русло стратегічного суспільного інтересу. Перш за все з точки зору боротьби з корупцією, бюрократизмом, організованою злочинністю, руйнівними діями ворожих зарубіжних політичних і розвідувальних центр.

Інакше рано чи пізно протестні настрої, стимульовані недружніми діями ззовні, переростуть в антидержавні дії, спровокують неконтрольовані процеси громадянської непокори, деморалізують народ. А далі лише одне-непередбачувані наслідки. Події в Україні-переконливе підтвердження справедливості такого висновку.

Криза трансформує соціальнопсихологічний настрій людей, різко змінює їх уявлення про добро і зло, породжує у одних відчуття наступаючої біди, а у інших, навпаки, знижує поріг сприйняття наступаючої небезпеки. В тому і іншому випадку небезпека кризових ризиків зростати.

В таких умовах держава покликане зробити все необхідне, щоб не допустити істотних відхилень від запланованих показників своєї антикризової політики.

Звідси принципи антикризового державного управління: опора на креативні сили суспільства; системність дій з комплексним використанням

економіко-фінансових, соціально-політичних, психологічних і структурно-технічних ресурсів-обрив в одному ланці може послідовно дезорганізувати всю систему; поєднання об'єктивності оцінок і професійної діловитості в суб'єктивних діях-особливо небезпечні помилкові рішення в умовах добре вибудованої і чітко працюючої управлінської вертикалі.

Така вертикаль добросовісно реагуючи на імпульси, вступники зверху, практично в автоматичному режимі реалізує безграмотне рішення, тим самим в геометричній прогресії множить помилки; демократизм з посиленою централізацією та дисципліною управлінських дій; оперативність, гнучкість і послідовність в діях. Причому в наступальному, а не в оборонному режимі.

Технологія антикризового управління – це селекція, вироблення, прийняття та реалізація певної послідовності, маневрування операціями під час розроблення управлінських рішень [1].

Збільшення ризиків і виникнення кризових для України ситуацій окреслює вироблення особливих технологій під час формування та здійснення цілей державного управління [2, с. 260]. В умовах системної кризи основні завдання державного управління істотно звужуються, оскільки при цьому нереально й неможливо забезпечити всі параметри діяльності керуючої підсистеми [3, с. 175].

Список використаних джерел:

1. Яковенко А.В. *Організаційні механізми реалізації засад антикризового управління центральних органів влади України. Державне управління: теорія і практика.* 2012. №1. URL : <http://www.academy.Gov.Ua/ej/ej15/txts/12YAVOVU.Pdf>.
2. Лікарчук Н.В. *Кризи в системі державного управління: причини виникнення та шляхи врегулювання. Право та державне управління.* 2020. №4. с. 260.

3. Лікарчук Н.В. Політичний маркетинг: теорія і практика : монографія. Київ : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2012. 356 с.

ДО ПИТАННЯ ПРО МІЖНАРОДНЕ ТЕРИТОРІАЛЬНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ

*Юрченко Микола Миколайович,
к.політ.н., доцент,
професор кафедри державно правових дисциплін
Інституту права та безпеки
Одеського державного університету внутрішніх справ
м. Одеса*

*Ніцевич Аліна Сергіївна,
старший викладач
кафедри державно-правових дисциплін
Інституту права та безпеки
Одеського державного університету внутрішніх справ
м. Одеса*

Сьогодні Україна переживає складні часи, щоразу зустрічаючись з безпрецедентними викликами, адже широкомасштабне вторгнення РФ на територію нашої держави, призвело до втрати людських життів та суттєвого руйнування і знищення територіальних громад. Громади зіштовхнулися з потребою не лише фізичного відновлення та відбудови цілих міст, але й оновлення пріоритетів свого розвитку в нових реаліях. Досить важливим в цьому напрямі є формування концепції відбудови, поглиблення зв'язків між територіальними громадами, особливо щодо отримання та розподілення гуманітарної допомоги, надання допомоги внутрішньо переміщеним особам, а також співпраці територіальних громад на міжнародній арені задля укріплення правових зв'язків, а також розширення їх взаємодії.

Відповідно до Закону України «Про міжнародне територіальне співробітництво України», міжнародне територіальне співробітництво визначається як сукупність взаємовідносин, спрямованих на встановлення і